

nasal propagada.

La base sòlida de la nostra recerca etimològica és la relació derivativa que existeix de *ròssa* a *rossí*. Hauria estat temptador de suposar que *ròssa* fos un derivat regressiu del més general *rossí*, però tot prova que hem de descartar aquesta idea, per moltes raons, entre elles de tan paleses com el fet que així no s'explica el gènere femení ni l'oposició consonàntica, existent en italià entre *rozza* i *ronzino*. Que *rossí* no és més que un derivat de *ròssa* ho confirma encara l'adj. *rossatin*, -na, aplicat a tot el bestiar de peu rodó (*bestias rossatinas*, animal *rossatinum*) que apareix en diverses escriptures dels Ss XIV-XV de la zona Arles-Nîmes, dues en oc., altres en baix llatí (PSW VII, 382; Du C.; TdF).

Quant a l'origen de *ròssa*, des de Diez es va pensar a derivar-lo del tipus germànic de l'alt i b.-al. ant. i esc. ant. *bross* 'cavall', al. *ross* n, frisó ant. i neerl. *ros*, que és una variant de l'altre tipus germ.: ags. i frisó ant. *hors*, neerl. *mj*. i b.-al. *mj*. *ors*.⁶ Però a part de la diferència de gènere, hi ha una discrepància semàntica capital, puix que des de l'origen el germ *hors/bross*, és un terme noble per indicar un bon cavall, i el canvi semàntic, si de cas, tractant-se d'aquesta noció, es produeix sempre en sentit contrari, ennoblidor: ll. CABALLUS 'rossí' > rom. *cavall*; argentins *pingo*, *matucho* etc.: termes pejoratius que acabaren per ser el nom normal del bon cavall. Estiguem doncs segurs que l'ètimon de *ròssa* va designar sempre una carronya o un cavall molt arrossinat. En fi, totes les formes romàniques postulen, sense excepció, una africada originària, que de cap manera no pogué sortir de la *s* germànica.

Altres teories etimològiques, com que tenen encara menys versemblança, no les hem de pendre sinó com a prova del fet que tots els lingüistes sentien que l'exposada era insostenible, i cercaven una cosa o altra. No ens podem accontentar amb un misteriós ètimon *RUNCINUS com ho feia M-Lübke (REW³, 7445a), inane fantasma ducangià, com ja hem demostrat, amb l'insostenible supòsit que *rossí* no té res a veure amb *ròssa*.

Impossible postular un *RUKKINUS deriv. de l'a.-al. ant. *rukki* (avui *rucken*) 'esquena', puix que aquest mot havia de tenir la forma *rucc-* en tot el germànic, llevat de l'alt-alemany, i en aquest no arribà a tenir sorda fins després del S. v. Spitzer (ZRPb XLIV, 198-9) va suggerir que vingüés de la família de *RONSEJAR*, que ell creia onomatopeica amb el sentit de 'rondinar, grunyar', derivació que s'explicaria perquè «un cavall grunyidor és naturalment d'inferior qualitat» semàntica gens convincent; però s'hi acumulen dificultats més greus: aqueixa família verbal és estranya al Nord de França, i en el Sud és només preprensca i de data moderna; el sufix *-in* és poc apropiat per a una derivació postverbal; en fi, altre cop ens voldrien fer separar *rossí* de *ròssa*; i ara que hem demostrat que *ronsejar* és un arabisme i sense sentit onomatopeic, no cal argumentar més.⁷

Potser l'indici més guaiador és el detall que el femení *ròssa/rosse/rozsa* s'apliqui per igual als equins

mascles que a les femelles; només s'hi veu una explicació: que el mot va significar originàriament 'carronya, carnús'. Ja he dit que l'únic tipus fonètic capaç de satisfere a totes les llengües romàniques és *RŌTTJA, car si hi hagués una *c'* hauríem de tenir *ç* en italià, o admetre que és un manlleu del francès, i ja hem vist els mil senyals d'autoctonisme que presenten l'it. *rozza* i els seus derivats. No descartem que sigui un mot pre-romà. Però no és un terme de l'esfera zoològica modesta, que és on es troben els pre-romanismes, sinó un mot que interessa a la cavalleria, militar o de transport.

Doncs, convindrà més tornar al germànic, però prenent un altre camí. Un germànic occid. comú *RŌTTJA 'carronya', de la família de l'esc. ant. *rotenn* 'podrit', ags. *rotian*, b.-al. ant. *rōtōn*, a.-al. ant. *rōzzēn* 'podri-se' (car en gòtic hauria estat *RAUTJŌ), que hauria passat al romànic com a mot de la cavalleria mercenària dels romans. És sabut que la ò germànica no corresponia al timbre tancat de la ò llatina i que se solia transcriure per *o* oberta romànica. En un mot: paraula de la mateixa tongada que *GUERRA*, *GUARIR*, fr. *garaignon* (*GUARA*), *garçon* etc.

DERIV. de *rossí*: *Rossina* *Rossinar* [Lab, 1840, supl.] o *rossinejar*; *rossinador*; *rossinal* [Lab]. *Rossinam*. *Rossinant* < del cervantí *Rocinante* *Rossinenc* *Rossiner* *Arrossinar*; *arrossinat* [1507, Busa-N.: *cavall arrocinat*: *caballus*», B-III-4 60]; aplicat a d'altres bèsties decrepites: «el gat --- bèstia *arrossinada*, de pèls enfigassats i carregada de lleganyes, era la imatge de la tírria que els consumia», Coromines (*La Casa dels Pudalls*, en *A recés dels tamaris*, p. 124); en el DCEC oblidó de fer constar que a l'Arg. el cast. *arrocinado* ha estès molt la seva esfera semàntica en direccions no inconnexes amb les que presenta en català, a base d'*amansir un cavall' (> 'conquistar una dona', Del Campo, *Fausto*, v. 586; 'calmar un enemic emborxant-lo', A. Ghiraldo, «La Prensa B. A.», 29-XI-42) *Enrossinar-se*; *enrossinament*

CPT: *Rossinolare*, segons *AlcM* és el terme que els ramaders de l'Alt Berguedà (Pobla de Lillet) usen per al que en el CpTarr. (*Dag*) anomenen *rocinant* 'cavall destinat a descobrir si les egües van calentes i les poden cobrir', < oc. *rocin oleire*. el nom d'agent del verb oc. ant. *oler* 'olorar' havia de ser *oledor*, en cas subjecte *oleire* (tal com *fenheire/fenhedor*, *bevere/bevedor*, > cat. *beverre*, *beverria*, veg. BARE) *Estaca-rossí*, ungüent d', veg. III, 732b43-57 (> b. ll. *stacoranzí*, Ss. XIII o XIV-XV).

¹ *Ròssec*, que *AlcM* atribueix a Bna. i Tarr, no és més que un barbarisme confusionari de gent de ciutat ignorants de les coses del camp. — ² 'Instrument de fusta que usen els fusters per marcar ratlles paral·leles'. *Dag* i *AlcM* el troben en invs. de Vic, Montblanc, de 1386 i 1498, i en una altra acc. en el CapTarr. Eina, doncs, que s'arrossega pensament com una ròssa o rossí. — ³ Diria «dóna l al roç per lo matí abans de beure» però unes ratlles més avall «segó gros dar-n'as al rossí après que aja menjada la civada»; en publicar-li-ho la redacció d'AORBB III,